

злочинцю, який використовує нарізну зброю;

- поширення думки, що з пневматичною чи газовою зброєю можна протистояти злочинцю, який застосовує нарізну зброю, є помилкою, яка буде призводити до заподіяння законслухняним громадянам смерті або тяжких тілесних ушкоджень;

- злочинцю, озброєному нарізною зброєю можна чинити чіткий і жорсткий опір за наявності у особи, що захищається, подібної зброї (Par pari refertur – рівне рівному воздається), якщо ж це гладкоствольна зброя несмертельної дії – можливості значно обмежуються.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 4 від 12 листопада 2004 року)*

*Кириць Б.О.,
доцент кафедри кримінального права
та кримінології Львівського юридичного
інституту МВС України*

ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ТРИМАННЯ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ БАТАЛЬЙОНІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Важливу роль у боротьбі із злочинністю відіграє покарання, у тому числі й такий його вид, як тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Однак стан дослідження у літературі цього покарання не можна визнати задовільним. Ґрунтовних праць, спеціально присвячених триманню в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, немає. У наявній ж літературі воно розглядається фрагментарно і у загальних рисах, без необхідної глибини і повноти, що, зрозуміло, не може сприяти ефективному його використанню. З огляду на це до питань, що потребують першочергового з'ясування, належать, зокрема, аналіз підстав і умов застосування тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців та вироблення пропозицій щодо вдосконалення ст. 52 КК, присвяченій цьому виду покарання. Розв'язання зазначених проблем, як видається, сприятиме правильному і результативному використанню тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців та підвищенню якості законодавчої регламентації питань, пов'язаних з його застосуванням.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців є основним видом покарання (ч. 1 ст. 52 КК).

Як таке воно може застосовуватися, по-перше, на строк від 6 місяців до 2 років у випадках, коли його передбачає санкція статті (частини статті), за якою засуджується

військовослужбовець строкової служби (ч. 1 ст. 62 КК). Тепер це покарання вказане у 16 санкціях статей (їх частин), що встановлюють відповідальність за військові злочини (20,2% від загальної кількості (79) санкцій розділу XIX Особливої частини КК). Шість з них є злочинами невеликої тяжкості (невиконання наказу (ч. 1 ст. 403 КК), погроза або насильство щодо начальника (ч. 1 ст. 405 КК), ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом (ч. 1 ст. 409 КК), необережне знищення або пошкодження військового майна (ч. 1 ст. 412 КК), марнотратство або втрата військового майна (ч. 1 і ч. 2 ст. 413 КК), а десять – злочинами середньої тяжкості (непокора (ч. 1 ст. 402 КК), опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків (ч. 1 ст. 404 КК), порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості (ч. 1 і ч. 2 ст. 406 КК), самовільне залишення військової частини або місця служби (ч. 1 ст. 407 КК), умисне знищення або пошкодження військового майна (ч. 1 ст. 411 КК), необережне знищення або пошкодження військового майна (ч. 2 ст. 412 КК), порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ч. 1 ст. 414 КК), порушення статутних правил несення прикордонної служби (ч. 1 ст. 419 КК), порушення статутних правил внутрішньої служби (ч. 1 ст. 421 КК).

В усіх згаданих випадках тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців передбачене в альтернативі з іншими основними видами покарань – штрафом (ч. 1 ст. 412 КК), арештом (ч. 1 ст. 413 КК), арештом і позбавленням волі на певний строк (ч. 1 ст. 406, ч. 2 ст. 413 КК), позбавленням волі на певний строк (ч. 1 ст. 402, ч. 1 ст. 403, ч. 1 ст. 404, ч. 1 ст. 405, ч. 2 ст. 406, ч. 1 ст. 407, ч. 1 ст. 409, ч. 1 ст. 411, ч. 2 ст. 412, ч. 1 ст. 414, ч. 1 ст. 419, ч. 1 ст. 421 КК). Саме ж досліджуване покарання встановлене у ч. 1 ст. 406 і ч. 1 ст. 412 КК на строк до одного року, а у решті санкцій – на строк до двох років.

В окремих публікаціях вказується, що у санкціях чинного КК тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців назване альтернативно з таким основним покаранням, як службові обмеження для військовослужбовців¹. Справді, санкції деяких з названих вище статей (ч. 1 ст. 402, ч. 1 ст. 403, ч. 1 ст. 404, ч. 1 ст. 411, ч. 1 ст. 412, ч. 1 ст. 414 КК) передбачають і службові обмеження для військовослужбовців. Проте це покарання не може розглядатись як альтернатива триманню в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, бо воно до військовослужбовців строкової служби не застосовується. Відповідно до ч. 1 ст. 58 КК, покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців призначається тільки військовослужбовцям нестрокової служби. Отже, хоч у вказаних санкціях і називається покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців, альтернативою у них триманню в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців є лише штраф, арешт і позбавлення волі на певний строк, оскільки тільки ці три покарання можуть застосовуватися до військовослужбовців строкової служби.

Коло злочинів, за вчинення яких може призначатися тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, у ч. 1 ст. 62 КК визначено, як відомо, словами „у випадках, передбачених цим Кодексом”. Легко, однак, зробити висновок, що це визначення потребує уточнення, оскільки воно не вказує з необхідною конкретністю (точністю), у яких саме випадках (за вчинення яких саме злочинів) допускається застосування такого покарання, тим паче, що будь-яке покарання призначається у випадках, передбачених КК. Тим часом тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців призначається не просто (не

¹ Див., напр.: Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: За станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001р. /За ред. С.С. Яценка. – К.: А.С.К., 2002. – С. 123.

взагалі) у випадках, передбачених КК, а тоді, коли воно вказане у санкціях статей (їхніх частин), що встановлюють відповідальність за військові злочини. З огляду на викладене, у ч. 1 ст. 62 КК слова „у випадках, передбачених цим Кодексом”, доцільно замінити словами „у випадках, передбачених відповідними статтями Особливої частини цього Кодексу за вчинення військових злочинів”.

Розглядуване покарання застосовується, по-друге, „якщо суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, вважатиме за можливе замінити позбавлення волі на строк не більше двох років триманням у дисциплінарному батальйоні на той самий строк” (ч. 1 ст. 62 КК). У цьому випадку суд спочатку призначає винному покарання у виді позбавлення волі у межах від одного року (відповідно до ч. 2 ст. 63 КК мінімальний розмір цього покарання становить один рік) до двох років, а потім постановляє про заміну його триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців на той самий строк². Заміна інших, крім позбавлення волі на певний строк, покарань триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців ч. 1 ст. 62 КК не передбачена.

За змістом ч. 1 ст. 62 КК можливість заміни позбавлення волі на певний строк триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців залежить від розміру саме призначеного позбавлення волі. Тому така заміна допустима у разі засудження до позбавлення волі на строк не більше як 2 роки і за злочин, за вчинення якого передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад 2 роки. Якщо ж військовослужбовець строкової служби засуджений до позбавлення волі на строк більше 2 років, то ч. 1 ст. 62 КК застосована до нього бути не може. Пояснюється це тим, що тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців може застосовуватися тільки замість усього позбавлення волі, призначеного на строк не більше як 2 роки. Заміна ж лише частини призначеного позбавлення волі триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців КК не передбачена. Застосування тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців замість позбавлення волі на певний строк допускається і тоді, коли позбавлення волі на строк не більше як 2 роки було призначене у порядку ст. 69 КК.

У разі засудження особи за сукупністю злочинів чи вироків рішення про заміну застосованого позбавлення волі на строк не більше 2 років триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців ухвалюється судом лише після призначення такого остаточного покарання за правилами ст. 70 чи ст. 71 КК. Це стосується і випадків, коли за одні злочини, що входять у сукупність, особі призначено позбавлення волі на певний строк, а за інші – тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців.

Призначення засудженому покарання у виді позбавлення волі на строк не більше 2 років ще не обов'язково тягне за собою заміну його триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Вона допускається лише тоді, коли, як вказано у ч. 1 ст. 62 КК, суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, вважатиме це за можливе.

Як, однак, розуміти слова закону, що тримання в дисциплінарному батальйоні

² Цього і не беруть до уваги автори, які, торкаючись розмірів розглядуваного покарання, вказують, що воно „застосовується на строк від шести місяців до двох років” (див.: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Каннон, А.С.К., 2001. – С. 157; Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Атіка, 2003. – С. 143). На строк від 6 місяців до 2 років це покарання призначається тоді, коли воно застосовується не на підставі ч. 1 ст. 62 КК. Якщо ж тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців застосовується замість позбавлення волі на певний строк на підставі ч. 1 ст. 62 КК, воно призначається на строк від одного до двох років. Нижня межа даного покарання визначається тут мінімальним розміром призначеного засудженому позбавлення волі на певний строк, який, як це уже зазначалося, не може бути меншим, ніж один рік.

військовослужбовців застосовується замість призначеного позбавлення волі на строк не більше як 2 роки тільки у тому разі, якщо *суд вважає це за можливе?*

Стаття 62 КК відповіді на поставлене запитання не містить. За такої умови наведене положення ч. 1 ст. 62 КК, якщо його сприймати буквально, дає ґрунт для висновку, що рішення про таку заміну цілковито залежить від розсуду суду (є суто суб'єктивним), оскільки жодних конкретних підстав для його прийняття ця кримінально-правова норма не називає. Не змінює суті справи і вказівка у ч. 1 ст. 62 КК на те, що заміна призначеного позбавлення волі на строк не більше 2 років триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців здійснюється з урахуванням обставин справи та особи засудженого, бо в силу своєї неконкретності вона також нічого не пояснює. А коли не забувати, що будь-яке рішення, пов'язане із застосуванням покарання, постановляється з урахуванням обставин справи і особи винного, то висновок про те, що ст. 62 КК фактично не визначає підстав, за наявності яких можлива заміна призначеного засудженому позбавлення волі на строк не більше як 2 роки триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, стає цілком очевидним.

Відсутні необхідні роз'яснення з розглядуваного приводу і у відповідних постановках Пленуму Верховного Суду України та у спеціальній літературі.

Відповідаючи ж на поставлене запитання, слід мати на увазі таке. У ч. 2 ст. 65 КК вказано, що „особі, яка вчинила злочин, має бути призначене покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових злочинів”. З цього, зокрема, випливає, що якщо суд, враховуючи ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного і обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання, дійде висновку, що виправлення засудженого і попередження нових злочинів, тобто мета покарання може бути досягнута застосуванням менш суворого виду покарання, ніж передбачено законом чи призначено на його підставі за скоєний ним злочин, він, керуючись відповідними кримінально-правовими нормами, повинен призначити менш суворе покарання.

Сказане повною мірою стосується і застосування до засудженого замість призначеного позбавлення волі на строк не більше як 2 роки тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Це означає, що коли суд, оцінивши в їх сукупності усі зазначені вище дані, вважає (дійде висновку), що у цьому випадку мета покарання повністю може бути досягнута шляхом застосування до винного такого менш суворого виду покарання, як тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, він *повинен* замінити (він уже *не може* не замінити) призначене йому позбавлення волі на строк не більше 2 років розглядуваним покаранням на той самий строк. Саме так і треба розуміти слова ч. 1 ст. 62 КК, що тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців застосовується замість призначеного позбавлення волі на строк не більше 2 років у випадку, коли це вважає за можливе суд. Однак у зв'язку з тим, що у цій кримінально-правовій нормі положення про те, що заміна призначеного засудженому позбавлення волі на строк не більше як 2 роки триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців допускається тільки тоді, коли суд дійде висновку (переконається), що у цьому випадку для досягнення мети покарання цілком достатньо розглядуваного покарання, текстуально викладено явно невдало, вона потребує відповідних змін.

Встановлена ч. 1 ст. 62 КК допустимість заміни зазначеного у ній покарання триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців передбачає, що у кожному випадку призначення військовослужбовцеві строкової служби позбавлення волі на строк не більше 2 років, суд має обговорити питання про можливість заміни його розглядуваним

покаранням. Ухвалене з цього приводу рішення повинно бути мотивоване у вирокі.

Сам висновок про можливість чи неможливість досягнення мети покарання застосуванням тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців повинен ґрунтуватися на аналізі усіх зібраних у справі даних. На її досяжність і, отже, на наявність підстав для заміни призначеного позбавлення волі на строк не більше як 2 роки розглядуваним покаранням, можуть вказувати, зокрема, невелика суспільна небезпека вчиненого засудженим діяння, його другорядна роль у скоєному злочині, вчинення ним злочину вперше, відсутність дисциплінарних стягнень, відшкодування спричиненої шкоди, відсутність обставин, що обтяжують покарання, і наявність обставин, які його пом'якшують. Водночас велика суспільна небезпека вчиненого злочину й активна участь у ньому винного, скоєння ним злочину не вперше, його недисциплінованість, недобросовісне ставлення до військової служби, наявність обставин, що обтяжують покарання, і відсутність обставин, які його пом'якшують, та інші подібного роду дані свідчать, як правило, про неможливість досягнення мети покарання шляхом застосування тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, а отже, і про відсутність підстав для заміни призначеного позбавлення волі на строк не більше 2 років цим покаранням. Особливо це стосується осіб, які вже засуджувалися до позбавлення волі чи тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Стосовно перших з них ч. 2 ст. 62 КК прямо вказує, що „тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців замість позбавлення волі не може застосовуватися до осіб, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі”. Заміна ж призначеного позбавлення волі на строк не більше як 2 роки триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців особам, до яких раніше вже застосовувалося це покарання, законом формально не заборонена. Однак видається, що до таких осіб тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців також не повинно застосовуватись, оскільки таке покарання свого часу не вплинуло належно на винного, а тому мета виправлення засудженого і запобігання вчиненню нових злочинів за його допомогою і цього разу досягнута бути не може. У зв'язку з цим ч. 2 ст. 62 КК доцільно було б доповнити положенням про те, що заміна призначеного позбавлення волі на строк не більше як 2 роки триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців не допускається і щодо осіб, до яких раніше застосовувалося покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Зрозуміло, що така заборона повинна стосуватися лише випадків, коли судимість за злочин, за вчинення якого ця особа відбувала покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, не припинена.

Як уже зазначалося, згідно з ч. 2 ст. 62 КК „тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців замість позбавлення волі не може застосовуватися до осіб, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі”. З цього приводу необхідно звернути увагу на такі три моменти.

По-перше, у чинному КК такого виду покарання, як „позбавлення волі” немає. Він передбачає покарання у виді *позбавлення волі на певний строк* і у виді *довічного позбавлення волі*. І оскільки як допустимість, так і заборона заміни призначеного засудженому покарання триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців стосується саме позбавлення волі на певний строк, то про цей вид покарання і повинна йти мова у ч. 2 ст. 62 КК. А коли мати на увазі, що питання про можливість чи неможливість застосування тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців як замінюючого покарання може постати лише у випадку засудження особи до позбавлення волі на строк не більше як 2 роки, то недосконалість ч. 2 ст. 62 КК вимальовується досить рельєфно. Враховуючи наведене,

доцільно у ч. 2 ст. 62 КК слова „замість позбавлення волі” замінити словами „замість призначеного позбавлення волі на строк не більше двох років”, а слова „у виді позбавлення волі” словами „у виді позбавлення волі на певний строк”.

По-друге, відповідно до Закону України від 25 березня 1992р. в редакції Закону від 18 червня 1999р. із змінами від 21 грудня 1999р., 20 квітня 2000р., 21 грудня 2000р., 28 листопада 2002р., 6 лютого 2003р. „Про загальний військовий обов’язок і військову службу”³ громадяни, які були засуджені до позбавлення волі, у мирний час призову на строкову військову службу не підлягають (ч. 5 ст. 15), а військовослужбовці строкової служби, які засуджені до позбавлення волі, звільняються з цієї служби (ч. 3 ст. 26). Отже, особа, яка засуджувалася чи засуджена до позбавлення волі на певний строк, у даний час військовослужбовцем строкової служби бути не може. Виходячи з цього, встановлена ч. 2 ст. 62 КК заборона заміни призначеного позбавлення волі на строк не більше 2 років триманням в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців особам, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі на певний строк, фактично набуде практичного значення лише тоді, коли законодавство допускатиме перебування на строковій військовій службі і осіб, котрі засуджувалися до позбавлення волі на певний строк.

По-третє, такими, що „раніше відбували покарання у виді позбавлення волі”, вважаються особи, які вже засуджувалися до такого покарання і фактично повністю чи частково відбували його та мають унаслідок цього судимість. До них, зокрема, належать:

1) особи, до яких було застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування позбавлення волі;

2) особи, яким невідбута частина позбавлення волі була замінена більш м’яким покаранням;

3) особи, звільнені від подальшого відбування позбавлення волі через хворобу;

4) особи, звільнені від подальшого відбування позбавлення волі на підставі акта про амністію або помилування;

5) особи, засуджені до позбавлення волі із звільненням від відбування цього покарання з випробуванням, якщо з вказаних у ч. 2 і 3 ст. 78 КК підстав вони були направлені для відбування призначеного покарання.

Водночас не можуть вважатися такими, що раніше відбували покарання у виді позбавлення волі:

1) особи, які відбувають позбавлення волі, у випадку засудження їх за злочини, вчинені до постановлення вироку, за яким вони вперше відбувають це покарання;

2) особи, які засуджувались до позбавлення волі у межах строку перебування під вартою як запобіжного заходу;

3) особи, до яких на підставі ч. 1 ст. 62 КК замість призначеного позбавлення волі на строк не більше як 2 роки було застосоване тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців на той самий строк;

4) особи, які хоч і засуджувались до позбавлення волі, але із звільненням від відбування цього покарання з випробуванням, якщо з передбачених ч. 2 і 3 ст. 78 КК підстав вони не були направлені для відбування призначеного покарання;

5) особи, які хоч і перебували у місцях позбавлення волі, але вирок щодо них у встановленому законом порядку був скасований із закриттям справи або змінений із

³ Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 33. – Ст. 270; 2000. – № 4. – Ст. 27; 2000. – № 30. – Ст. 235; 2001. – № 9. – Ст. 38; 2003. – № 4. – Ст. 34; 2003. – № 5. – Ст. 37.

призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або із звільненням від відбування цього покарання з випробуванням;

6) особи, які хоч і відбували позбавлення волі, але на підставі акта про помилування призначене їм покарання було замінене покаранням, не пов'язаним з позбавленням волі;

7) особи, які хоч і засуджувалися до позбавлення волі, але фактично не відбували цього покарання у зв'язку із звільненням від його відбування на підставі акта про амністію або помилування чи спливом строків давності виконання обвинувального вироку;

8) особи, які хоч і відбували позбавлення волі, але новим кримінальним законом злочинність діяння, за вчинення якого вони були засуджені, усунена або покарання у виді позбавлення волі за його скоєння вже не передбачене;

9) особи, які хоч і відбували покарання у виді позбавлення волі, але судимість у них припинена.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців може застосовуватися також у випадках:

а) призначення його на підставі ст. 69 КК як більш м'якого покарання, ніж передбачено законом за вчинений військовослужбовцем строкової служби злочин;

б) заміни ним як більш м'яким покаранням призначеного особі більш суворого виду покарання, якого або уже не передбачає санкція статті (її частини), за котрою вона засуджена, або якщо він скасований взагалі (ч. 1 і 2 ст. 74 КК);

в) заміни ним як більш м'яким покаранням призначеного засудженому покарання чи його невідбутої частини на підставі акта про помилування (ст. 85 КК).

У названих випадках розглядуване покарання застосовується також на строк від 6 місяців до 2 років.

У разі застосування тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців замість позбавлення волі (ч. 1 ст. 62 КК) або у порядку ст. 69, ч. 1 і 2 ст. 74, ст. 85 КК вони можуть призначатися за вчинення як військових, так і загальнокримінальних злочинів.

Для застосування цього виду покарання (незалежно від підстав) не має значення, яку роль виконувала особа у вчиненні злочину – виконавця (співвиконавця), організатора, підбурювача, пособника, і був він закінченим чи мало місце лише готування до нього, чи замах на його скоєння.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців може призначатися за вчинення як одного злочину, так і за сукупністю злочинів та вироків.

Завершуючи розгляд питання про умови застосування тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, слід звернути увагу на те, що у літературі до них іноді відносять й такі, які КК не передбачені. Так, М.Й. Коржанський пише, що таке покарання „застосовується військовими судами ...у мирний час і лише за вчинення військових злочинів (ст. 401 КК)”⁴. З цим погодитися важко. Відповідно до ст. 40 Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК) справи про злочини, вчинені з участю військовослужбовців строкової служби, можуть розглядатись як військовими, так і загальними судами. І за наявності передбачених ч. 1 ст. 62 КК умов будь-який з них вправі призначити винному досліджуване покарання. Правила ж про те, що застосування тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців належить до виняткових повноважень військового суду, чинне законодавство не містить. Викликає заперечення і твердження про те, що тримання

⁴ Коржанський М.Й. Науковий коментар Кримінального кодексу України. – К.: Атіка, Академія, Ельга-Н, 2001. – С. 122. Див. також: Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 ч. /Під заг. ред. Потєбенька М.О., Гончаренка В.Г. Загальна частина. – К.: Форум, 2001. – С. 286.

в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців призначається саме у мирний час, бо КК жодних часових обмежень застосування цього покарання не встановлює. Воно може призначатись як у мирний, так і у воєнний часи. Не відповідає дійсності і положення про те, що тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців застосовується лише за вчинення військових злочинів, оскільки згідно з ч. 1 ст. 62 КК воно може застосовуватись і за скоєння загальнокримінальних (невійськових) злочинів. Посилання ж М.Й. Коржанського на ст. 401 КК як на нормативну основу твердження, що розглядуване покарання застосовується військовими судами у мирний час і лише за вчинення військових злочинів, є не зовсім коректним, бо ця стаття не містить і ніколи не містила подібних застережень. Тим паче, вона не могла і не може їх передбачати, оскільки присвячена поняттю військового злочину, а не умовам застосування покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Умови застосування цього покарання визначає ст. 62 КК, але серед них тих, що їх називає М.Й. Коржанський, як відомо, немає.

Особи, які відбувають тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, можуть бути звільнені від відбування цього покарання умовно-достроково (ст. 81 КК) та достроково в порядку амністії або помилування (ст. 85-87 КК). У разі визнання їх непридатними до військової служби за станом здоров'я, вони згідно з ч. 3 ст. 84 КК звільняються від покарання. Причому саме на підставі ч. 3 ст. 84 КК, а не „за наявності підстав, передбачених ст. 408 КПК”, як це написано у п. 8 постанови Пленуму Верховного Суду України від 28 грудня 1996р. № 15⁵. Ця стаття визначає не підстави (бо це виключна прерогатива матеріального кримінального закону), а лише порядок звільнення від відбування покарання за хворобою. Підстави ж такого звільнення встановлені ст. 84 КК, про що, до речі, прямо зазначено у самому тексті ст. 408 КПК.

У цьому ж пункті згаданої постанови вказано, що відповідно до ст. 82 КК до осіб, які відбувають покарання в дисциплінарному батальйоні, може бути застосована „й заміна невідбутої частини покарання більш м'яким”⁶. Однак це твердження є хибним, бо ст. 82 КК не передбачає і ніколи не передбачала можливості заміни особам, що відбувають покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, невідбутої частини цього покарання більш м'яким покаранням. Згідно з ст. 82 КК заміна невідбутої частини покарання більш м'яким застосовується тільки до осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою кримінального права та кримінології
Львівського юридичного інституту МВС України
(протокол № 16 від 25 листопада 2004 року)*

⁵ Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 2. – С. 13.

⁶ Там само.